

DE COWBOYS EN DE STATENLEDEN, EEN DRAMA IN VELE BEDRIJVEN

Een reconstructie van de discussie over de beloning van de top van energiebedrijven Nuon en Alliander sinds 2005 – door Agnes Lewe, SP

2005

In de Statenvergadering van 30 maart 2005 werd o.a. door de PvdA naar aanleiding van het jaarverslag 2004 van NUON een motie (M1) ingebracht met de volgende opdracht: *“alles in het werk te stellen om ervoor te zorgen dat de salariëring van de Nuon-bestuursvoorzitter niet langer uitstijgt boven maatschappelijk verdedigbare grenzen.”* Deze motie werd tijdens het debat ingetrokken. In plaats daarvan werd een motie aangenomen met de volgende inhoud (M 2):

- *spreken hun afkeuring uit over de hoogte van de bonussen die de bestuursvoorzitter van Nuon over het jaar 2004 heeft gekregen;*
- *zijn van oordeel dat de beloning van de leden van de raden van bestuur van publiek-private bedrijven, zoals de Nuon, op termijn in overeenstemming moeten worden gebracht met het thans in ontwikkeling zijnde kabinetsbeleid beloningsstructuur voor de publiek-private sector;*

dragen Gedeputeerde Staten op:

- *stelling te nemen tegen de bonussen op de eerstvolgende aandeelhoudersvergadering van Nuon;*
- *alles in het werk te stellen om ervoor te zorgen dat het verlenen van bonussen aan de Nuon bestuursvoorzitter door de Raad van Commissarissen worden gerelateerd aan de prestaties van het bedrijf Nuon.*

Het meest opmerkelijke verschil is niet dat in de ene motie van “maatschappelijk verdedigbare grenzen” wordt gesproken en in de andere over het “in ontwikkeling zijnde kabinetsbeleid beloningsstructuur voor de publiek-private sector”. Het meest opmerkelijke verschil is dat de ingetrokken motie een opdracht was om de salarissen aan te pakken en de tweede motie alleen nog maar opdracht geeft de bonussen aan te pakken. Iets wat het college in een latere uitlating ook beaamt.

Maar de staten laten niet los: Op 20 april 2005 wordt in de Commissie Algemeen Bestuur (CAB) van de Staten kritiek geuit op de hoogte van de bonussen en de criteria voor toekenning ervan. Er wordt zelfs gesproken over de inzet van het “paardenmiddel”, het niet goedkeuren van de jaarrekening en ontslag van de RvC van NUON.

In de AvA (Algemene Vergadering van Aandeelhouders) van 25 april 2005 deelt de bestuursvoorzitter van Nuon dan mede dat hij afziet van de aan hem toekomende variabele beloning over 2004 (kortetermijnbonus) van bijna € 100.000,- “teneinde met die stap ruimte te creëren voor een inhoudelijke discussie over dit thema tussen aandeelhouders en commissarissen”. Voorts wordt afgesproken het beloningsbeleid te herijken en de grootaandeelhouders hierbij te betrekken.

2006

In een Statennotitie (PS2006-271) inzake het vaste (bruto) salaris staat dat uitgegaan wordt van de mediaan (het gemiddelde) van de relevante beloningsmarkt. Uit het overleg met de Commissie Algemeen Bestuur (CAB) van 19 april 2006 trekken GS de conclusie dat er bij de Staten geen overwegende bezwaren zijn tegen het voorgestelde nieuwe beloningsbeleid bij NUON inclusief de bonussen.

NB: De commissie had geen quorum, er waren onvoldoende Statenleden aanwezig. Zij werd daarom als “openbaar informeel overleg” gehouden.

GS laat de commissie weten: *“Wij zijn voornemens om in te stemmen met de aanpassing van het bezoldigingsbeleid met dien verstande dat hierbij ervan uit wordt gegaan dat indien de RvC overweegt gebruik te maken van haar discretionaire bevoegdheid [om af te wijken van dit beloningsbeleid], vooraf afstemming plaatsvindt met de Commissie van Aandeelhouders.”* [PS2006-271]

Groot is de verontwaardiging van de PvdA-fractie toen in oktober 2006 bleek, dat het contract van de bestuursvoorzitter van NUON ongewijzigd was verlengd tot 1 februari 2010. Het college antwoordde op hun vragen: “[...] bestond er ons inziens geen aanleiding om met betrekking tot de hoogte van de beloning initiatieven te ontplooien in het kader van de verlenging van het contract van de bestuursvoorzitter van NUON. Immers, de beleidsmatige koers en daarmee het kader was onlangs uitgezet en mocht rekenen op voldoende draagvlak in uw Staten.”

En het college had het bij het goede eind! Immers, niet de motie van de PvdA was aangenomen, waarin een maatschappelijk verdedigbare beloning stond, maar slechts de bonussen waren onder de loep genomen en enigszins beperkt (maximaal 35% van het bruto-inkomen van de voorzitter van de RvB). Het salaris van de bestuursvoorzitter bleef onaangetast. De verontwaardigde staten namen daarop twee moties aan, een van de PvdA en een van GroenLinks, waarin GS worden opgeroepen als nog zich in te zetten voor een verlaging ook van de salarissen tot een maatschappelijk aanvaardbaar nivo. De PvdA geeft het college hiervoor de tijd tot 2010, het jaar waarin het huidige contract van de voorzitter afloopt. Ook roepen de staten de Tweede Kamer op via wetgeving een maximering van salarissen in de semi-publieke sector tot stand te brengen.

2008

In het voorjaar van 2008 is de bezoldiging van de NUON directie wederom onderwerp van een Statendebat en twee moties. Door de splitsingswet zou het productiebedrijf in de marktsector vallen en het netwerkbedrijf in de semi-publieke sector, dus met een salarismaximum. De commissie Dijkstal had daarover geadviseerd. De motie van D66, GL en de SP, die een significant lager salaris ook voor het productiebedrijf bepleitten, werd afgewezen. De motie van PvdA, CDA en CU (de toenmalige collegepartijen) werd aangenomen. Zij vroegen om een benchmark bij het productiebedrijf en het maximaliseren van de salarissen op een door de minister vast te stellen niveau.

2011

Door de verkoop van NUON ging de discussie een tijd lang niet meer over salarissen. Zij stak de kop weer op in april 2011. Toen werd bekend dat het salaris van de nieuwe NUON-topman Morelisse was verhoogd met maar liefst 70% naar €750.000,-. (NUON was inmiddels onderdeel van Vattenfal.) Daarnaast was er ook nog sprake van eenmalige extra beloningen. Een woordvoerder van de provincie meldt daarop dat de provincie Gelderland

bezwaar gaat maken tegen de procedure die door Nuon is gevolgd bij deze enorme loonsverhoging. GS vinden dat die aan de aandeelhouders had moeten worden voorgelegd. De Statenleden gingen in meerderheid verder en gaven gedeputeerde Markink met een motie de opdracht zich bij de aandeelhoudersvergadering te verzetten tegen de salarisverhoging van Morelisse. Ondanks het bezwaar van de provincie Gelderland is de verhoging van de beloning met een nipte meerderheid (50,64%) goedgekeurd door de aandeelhoudersvergadering.

2013

In 2013 werd de Wet Normering Topinkomens (WNT) van kracht, in de volksmond de “Balkendende-norm” geheten. Daarmee was de wens van de staten uit 2006 vervuld, er werd via wetgeving een maximalisatie van salarissen ingeleid. Echter, de wet voorziet ook in een overgangsfase en laat, zo blijkt naderhand, ruimte voor interpretatie. Dit leidt tot een aantal vragen en debatten in de staten van Gelderland.

2014

Toen in 2014 uit het jaarverslag van Alliander bleek dat diverse bestuursleden en directeurs van Alliander boven deze norm zaten stelden CDA en SP hierover vragen aan het college. In antwoord op deze en latere schriftelijke vragen schrijft het college in november 2014: “De arbeidsovereenkomsten waarop de vragensteller doelt, zijn aangegaan vóór 1 januari 2013 en op deze bezoldigingsafspraken is het wettelijk bepaalde overgangsrecht van toepassing. Het aangaan van de onderhavige arbeidsovereenkomsten, met inbegrip van de arbeidsvoorwaarden, behoort niet tot de jurisdictie van de aandeelhouder(s). Ingevolge het overgangsrecht van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) worden bezoldigingen boven het wettelijke maximum gerespecteerd gedurende vier jaar na inwerkingtreding van de WNT, waarna in drie jaar tijd moet worden afgebouwd tot het bezoldigingsmaximum. In de memorie van toelichting bij de WNT1 is uiteengezet dat bij de duur van de overgangstermijn rekening is gehouden met het bepaalde in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens inzake het recht op ongestoord genot van eigendom, waartoe ook bestaande rechtsposities gerekend worden.” Het college van GS is niet bereid de discussie aan te gaan over een vrijwillige verlaging van de salarissen.

2015

In de nieuwe Statenperiode wordt de discussie over het beloningsbeleid van Alliander voortgezet. SP, GroenLinks, CDA, PvdA en D66 stellen op 24 augustus 2015 vragen aan GS. Het blijkt dat twee topbestuurders gebruik maken van een constructie waardoor zij ver boven de WNT-norm kunnen blijven, sterker nog, buiten de WNT-norm blijven. Dezelfde topbestuurder, Molengraaf, heeft wel het lef om medewerkers, die niet wettelijk verplicht zijn om hun salaris af te bouwen, op te roepen om vrijwillig hun salaris af te bouwen tot 130% van de WNT1 norm. [AvA van 8 april 2015, p. 4]

Na nu blijkt is de constructie van de twee bestuurder gewettigd en kan zelfs de minister niet ingrijpen, als had hij dat misschien graag gewild. Hij ziet echter een rol voor de decentrale overheden, die als aandeelhouders invloed zouden kunnen uitoefenen.

Hij sluit zich daarmee aan bij de vele oproepen en moties van Provinciale Staten. Zowel in 2014 als in 2015 hebben de staten GS opgeroepen om haar invloed als grootaandeelhouder aan te wenden. De Staten onderkennen, dat er voor de aandeelhouders geen juridische mogelijkheden zijn om in te grijpen in de

beloningsstructuur. Maar zij vragen keer om keer aan GS om de maatschappelijke discussie te volgen en de bestuurders van Alliander en haar dochterondernemingen daarmee te confronteren. En dat gebeurt niet. In tegendeel. Gedeputeerde Markink zegt op de aandeelhoudersvergadering van 15 april 2015: “Door de invoering van WNT2 zullen meer medewerkers boven de norm uitkomen. De publicatie hiervan zal wellicht weer de nodige reuring geven, maar hij denkt dat de wijze waarop Alliander dit aanpakt, door daar transparant over te zijn en proactief mee om te gaan, verstandig is.” In de staten daarentegen (en in de pers) spreekt hij anders. Hij zegt dat hij van mening is dat de Alliander-bestuurders “in de geest van de wet” zouden moeten handelen, suggererend dat hij voorstander is van een verlaging van de salarissen ook van de topbestuurders zelfs al daar de juridische grondslag voor ontbreekt.

De discussie zou wat de SP betreft moeten gaan over de rol en maatschappelijke taak van de (groot)aandeelhouder, nog preciezer van een provinciale overheid in haar rol als aandeelhouder van een semi-overheidsbedrijf, van een bedrijf dat onder anderen verantwoordelijk is voor de infrastructuur van de elektriciteitsverzorging, van een nutsvoorziening.